TEODOR MAZILU

Pălăria de pe noptieră

Personajele

DEMETER 35-40 de ani
MAMA
UN PRIETEN
BALERINA

DECORUL: o locuinţă dintre cele obişnuite

DEMETER *(stă de vorbă cu el însuşi):* Am recunoscut, că gata, am recunoscut. Am recunoscut că sunt idiot. Dacă cineva îmi spune că sunt idiot, da, sunt de acord. Am recunoscut că lucrările mele ştiinţifice n-au nicio valoare. Ce-am mai recunoscut? Am recunoscut că am fost un Don Juan, neghioabă pierdere de timp cu care mă mândream... Dar nu sunt un sfânt, nu sunt un sfânt, sinceritatea omului nu-i un sac fără fund. Vreau şi cu să am o taină. Nu ştiu la ce dracu îmi foloseşte, dar vreau şi eu să am o taină. Nu vreau să recunosc că mi-am uitat pălăria pe noptieră. Am şi nu dreptul ăsta! Recunosc orice, numai asta nu pot să recunosc, asta întrece puterile mele. Nu pot să recunosc că pălăria e pe noptieră. Mai uşor aş recunoaşte o crimă decât să recunosc faptul ăsta simplu ca bună-ziua, indiscutabil, că pălăria e pe noptieră. Cum o să recunosc că pălăria e pe noptieră? Ar fi o nebunie curată. Nu, mai bine moartea. *(Demeter îşi fixează privirea*, *parcă împotriva voinţei lui, exact pe locul unde zace azvârlită pălăria.)* În această noapte cumplită a trebuit să aşez pălăria pe noptieră... Nu trebuie să recunosc unde mi-am aşezat pălăria... Mă fac că nu ştiu. Am acest drept. În fond, fiecare om îşi aşază pălăria unde vrea... Nu dau socoteală nimănui. Ce aveţi cu sufletul meu? Ce aveţi cu mine? Ce aveţi cu pălăria mea? *(Se aude soneria*. *Demeter se grăbeşte să deschidă uşa.)* Bună ziua, mamă.

MAMA: Am venit să te văd, Demeter. Am trecut pe la

depozitul de lemne şi m-am gândit să trec şi pe la tine, să văd ce mai faci. Totdeauna mi-a plăcut să împuşc doi iepuri dintr-o dată.

DEMETER: Nu mă simt prea bine... Mă gândesc să fac o plimbare. *(Se îmbracă.)*

MAMA: Drace, unde ţi-e pălăria? De ce umbli în capul gol?

DEMETER *(repetă buimac):* Unde ţi-e pălăria? Nu ştiu unde mi-e pălăria.

MAMA: A, n-o face pe băieţaşul aiurit. De ce umbli în capul gol? Tu n-ai umblat niciodată în capul gol. Chiar când te-ai născut, te-ai născut c-o pălărie de fetru pe cap. Ţie numai cu pălărie îţi şade bine. Nici cu bereta nu-ţi stă bine. De căciulă, ce să mai vorbim, arăţi groaznic. Te-ai văzut vreodată cum arăţi, cu bereta? Ţi-e şi milă de freză.

DËMETER *(isteric):* Minciună! Eu n-am purtat niciodată pălărie! De unde aţi mai scornit şi neghiobia asta?

MAMA: Mă minţi în faţa? De câte ori nu ţi-am dat eu cu mâna mea pălăria la călcat? De câte ori nu ţi-am făcut cadou o pălărie? Fără pălărie nu eşti fiul meu. De ce ascunzi pălăria? *(Dramatică.)* Dragul meu băiat, mie poţi să-mi spui adevărul... Eu am să te înţeleg; n-am să: te condamn, te rog, spune-mi unde ţi-ai ascuns pălăria. Sunt mama ta, ce rost are să te ascunzi de mine? O mamă are dreptul să ştie unde şi-a ascuns odrasla borsalina!

DEMETER: Eu n-am purtat niciodată pălărie... Ţi-ai format dumneata o imagine falsă despre mine, imaginea unui individ descurcăreţ cu pălăria pe o ureche, care trece fluierând prin viaţă, ciupeşte fetele şi visează gloria. Un băiat cu pălăria pe o ureche care trece prin viaţă fluierând. Ţi-ai format imaginea asta neghioabă şi nu vrei să renunţi la ea pentru nimic în lume... Mamă, înţelege-mă. Eu n-am purtat niciodată pălărie. Să uităm asta. Nu se poate uita?

MAMA *(închide uşa cu un gest dramatic):* Aşa ceva nu se

poate uita. Din această clipă nu mai eşti fiul meu. Sigur, e o hotărâre dureroasă, dar am să rog pe bunul Dumnezeu să mă întărească. Am Să trec cu bine şi această încercare. Până-n ziua în care n-ai să-n? i spui unde ţi-ai ascuns pălăria, eu nu vreau să mai ştiu nimic de tine. Mai bine să te ştiu mort cu pălăria pe cap decât să trăieşti în capul gol.

DEMETER *(singur):* Credeam că mama o să fie mai înţelegătoare, în fond ce o interesează pe ea dacă port în cap o pălărie sau un frigider? De ce vrea să ştie ea unde-i pălăria?... Da, da, din copilărie avea obiceiul ăsta frumos, de a mă spiona în numele unui viitor de aur... Spune mamei tale tot... Dar nu poţi să spui tot nimănui... Şi omul are şi el dreptul la o taină. Una singură măcar. Ei uite, aşa, de-al dracului, n-am să spun nimănui unde mi-am ascuns pălăria. N-au decât să se supere. Puţin îmi pasă... Nici eu nu ştiu unde mi-am ascuns pălăria... Ba ştiu... *(În genunchi.)* 0, Doamne, ajută-mă să uit unde mi-am ascuns pălăria...

UN PRIETEN *(evident intransigent, căci imediat ce deschide uşa intră în esenţa lucrurilor):* Eu sunt prietenul tău cel mai bun, eu te-am stimat, eu am avut încredere în tine. Spune, Demeter, unde ţi-ai ascuns pălăria? Te întreb în numele prieteniei noastre.

DEMETER: Ei, ăsta-i un fleac, dragă... Unde am ascuns au pălăria? Eu te-am întrebat pe tine unde ţi-ai ascuns bocancii?

PRIETENUL: Demeter, nu glumi cu povestea asta, nu-i de glumă. Pe toţi ne priveşte unde ţi-ai ascuns pălăria. Nimănui nu-i indiferent unde şi-a ascuns celălalt pălăria. E o chestiune care ne interesează pe toţi în egală măsură, pălăria unuia e pălăria tuturora. Întreabă-mă orice vrei şi eu îţi spun exact. Eu n-am nimic de ascuns.

DEMETER: Eu am ceva de ascuns.

PRIETENUL: Trebuie să fim curaţi, să n-ascundem nimic,

întreabă-mă orice şi ai să vezi că n-am niciun secret faţă de tine. Dacă vrei, facem o încercare, îţi povestesc totul în amănunt, până şi ce mănânc la micul dejun. De ce să am secrete? La ce bun secretele? Eu îmi pun sufletul pe masă. Mă spovedesc oricând fără niciun efort. Mi-am cutreierat toate ascunzişurile şi am văzut, cu bucurie dumnezeiască, că n-am nimic de ascuns; am descoperit cu bucurie că sunt gol. Mă pot înfăţişa în faţa tovarăşilor aşa cum sunt. Da' tu de ce ascunzi, Demeter? Dacă tu nu spui unde ţi-ai ascuns pălăria, altul n-are să spună ce are de gând să facă în vacanţa de vară, altul o să treacă sub tăcere cooperativa la care se bărbiereşte. Unde am ajunge, Demeter, unde am ajunge?

DEMETER: Nicăieri n-am ajunge.

PRIETENUL: Spune-mi, unde ţi-ai ascuns pălăria?

DEMETER: Eu n-am purtat niciodată pălărie.

PRIETENUL: Demeter, nu întrece măsura, de când umbli în capul gol, eşti alt om. Toată lumea ştie că ai purtat pălărie şi-ţi şedea bine. Chiar femeile te-au iubit mai mult pentru pălăria ta decât pentru farmecul tău personal. Cum poţi să negi evidenţa? Eu sunt prietenul tău cel mai bun. Eu cum ţi-am spus unde mi-am ascuns bocancii? Tu de ce nu-mi spui unde ţi-ai ascuns pălăria?

DEMETER: Eu n-am purtat niciodată pălărie.

PRIETENUL: Datoria unui prieten adevărat, a unui cetăţean onorabil şi a unui caracter integru, prima lui datorie e să recunoască unde şi-a ascuns pălăria. De aici începe totul... Tu nu vrei să iaci acest lucru. De aceea îţi retrag stima mea. Nu pot să fiu prieten cu un om care nu recunoaşte unde şi-a ascuns pălăria. *(Brusc schimbat.)* Ai să dai tu de dracu, puişorule. Ai să vezi tu. O să vii la mine în genunchi cu pălăria pe cap. O să mă rogi să ţi-o îndes pe cap.

DEMETER *(aprinzându-şi o ţigară):* Eu n-am purtat niciodată pălărie. *(După ce închide uşa, se îndreaptă*

spre telefon.) Da, eu sunt... Cooperativa Muncă şi Artă? Ce doriţi să ştiţi? Unde mi-am ascuns pălăria? Da' de unde ştiţi dumneavoastră că mi-am ascuns pălăria? *(Trânteşte receptorul.)* Toată lumea vrea să ştie unde mi-am ascuns pălăria. Ca şi cum cine ştie ce mare eveniment ar fi. Nimeni n-are linişte din pricina pălăriei melc. Dracu ştie dacă înţeleg, de ce au nevoie de asta. Ei nu se întreabă unde şi-au ascuns indispensabilii, pe ci nu-i întreabă unde îşi vor face concediul de vară, ei nu se întreabă cine a fost Socrate, nu se întreabă cu cine îi înşală nevasta, nu, ei vor să ştie unde mi-am ascuns eu pălăria. Eu n-am întrebat niciodată pe nimeni unde şi-a ascuns pălăria. Asta-i ceva sfânt, o taină, singura cârjă care mi-a mai rămas. 0, ştiu ce spun filosofii, ei spun să nu te bizui decât pe tine însuţi, să nu te hrăneşti cu iluzii, să nu te rătăceşti în urma nimănui, să nu te ţii de grumazul nimănui şi să arunci cât colo toate cârjele... Eu am recunoscut tot, mi-am deschis sufletul ca o floare. Un singur lucru nu pot să recunosc: unde mi-am ascuns pălăria. Asta n-am să recunosc niciodată. Niciodată. Chiar dacă am să fiu ţinut în lanţuri. Chiar dacă am să fiu pus la zid, n-am să recunosc unde mi-am ascuns pălăria, Dar eu nici nu ştiu de ce nu vreau să recunosc acest lucru, de unde vine această neghioabă hotărâre. Chiar aşa! De ce nu vreau să recunosc unde mi-am ascuns pălăria şi necăjesc degeaba pe bieţii oameni? Simt nevoia să apăr ceva, să creez o taină care nu există şi sa-mi apăr aceasta taină inexistentă, cum îşi apără o leoaică puii... Să fie ultima cârjă, să fie ultima speranţă idioată? Şi oamenii să-mi fure şi această ultimă speranţă idioată, această ultimă mândrie zadarnică şi ridicolă?... Ştiu ce vreţi... Vreţi să vă spun unde mi-am ascuns pălăria... Niciodată. Am să şi uit. Încetul cu încetul, am să uit totul. Am să uit ca am fost om, am să uit c-am avut cap, am să uit că am purtat pălărie... Şi undeva în

adâncul sufletului simt o voluptate nebunească de a recunoaşte unde mi-am ascuns pălăria… Să recunosc unde mi-am ascuns pălăria şi să mor… Teribilă întâmplare idioată. Aş vedea atunci numai zăpezi şi livezi de cireşi. Ducă-se dracului totul! În fond, ce rost are această împotrivire? Recunoaşte, netrebnicule, unde ţi-ai ascuns pălăria. Recunoaşte, câine, totul, şi mori. Recunoaşte că eşti la fel cu ceilalţi, egoist, întunecat şi ipocrit. Recunoaşte că n-ai căutat în viaţă decât plăcerea, plăcerea cărnii, plăcerea cărţii, plăcerea adevărului. Pune-ţi pălăria în cap şi du-te în iad… Nu, n-am să recunosc unde mi-am ascuns pălăria. *(Cu o sforţare şi mai eroică.)* N-am să recunosc niciodată unde mi-am ascuns pălăria.

BALERINA: Ţi-am spus că vin. Am venit. E plăcut la tine.

DEMETER: Te supără lumina?

BALERINA: Nu. E foarte bine cu tine. Te superi dacă dau drumul la radio? îmi place muzica noaptea… Dacă vrei, poţi să-ţi povesteşti viaţa ta, anii de şcoală, bunica de la ţară, ascult tot, m-am învăţat să ascult şi să mă emoţionez. O, în sfârşit, a venit iubirea şi liniştea… Am trăit într-un vacarm încontinuu şi searbăd. Fără iubire, totul se destramă, totul e sălciu şi idiot, şi de fapt lucrurile nici nu există fără iubire… Amor fără iubire, ce nemărginită plictiseală, ce idioată pedanterie… Dragul meu, îţi mulţumesc că exişti… *(Brusc.)* Ascultă, iubitule, de ce nu vrei să-mi spui şi mic unde ţi-ai ascuns pălăria?

DEMETER *(ca trezit dintr-un vis frumos):* De unde ştii tu ca eu purtam pălărie?

BALERINA: Ce întrebare copilărească, de unde ştiu eu că tu purtai pălărie? Eu sunt femeie, Demeter, şi asta-i de ajuns. Mi-am dat seama de când te-am văzut. Bărbatul ăsta a purtat pălărie, trecutul ţi se citea pe faţă, pe mâini, pretutindeni. Mi-a spus o femeie că-ţi stă grozav cu pălărie. Mie poţi sa-mi spui unde ţi-ai ascuns pălăria.

Nici eu nu ţi-am ascuns nimic. Nici legătura cu jurisconsultul nu ţi-am ascuns-o. De ce să mă idealizez? Taci? Eşti la fel ca toţi bărbaţii. Toţi îţi promit vile la Sinaia şi iubire constantă, toţi îţi promit automobil şi tandreţe. Toţi îţi promit excursii peste hotare, dar niciunul nu vrea să recunoască unde şi-a ascuns pălăria... Iubitule! Mie poţi să-mi spui unde ţi-ai ascuns pălăria... Ai să vezi ce frumos o să-ţi şadă cu pălăria pe cap...

DEMETER: Nu mă iubeşti, capră fătarnică... Dacă mă iubeai, nu mă întrebai unde mi-am ascuns pălăria. Eşti la fel cu toate femeile. Aceeaşi uscăciune, aceeaşi duioşie sumbră pe care o naşte interesul!

BALERTNA: Minţi, minţi, ticăloşiile. Pălăria e pe noptieră.. Ştii foarte bine că pălăria e pe noptieră. Ei da, eu nu sunt nevastă, ca să mă îmbrobodeşti cu discuţii umaniste. Pe mine nu poţi să mă înşeli. *(îl ia de umeri pe buimăcitul Demeter şi-l împinge spre noptieră.)* Credeai că ai să te poţi ascunde de mine? Păi la ce e bună iubirea, dacă nu la culegerea de informaţii? Recunoaşte-te învins! Eu nu strâng în braţe decât pe oropsiţii vieţii. Trebuie să recunoşti şi acest ultim adevăr. Trebuie să te lepezi şi de această ultimă taină. Pălăria e pe noptieră. Recunoaşte asta, Demeter..

DEMETER *(se împotriveşte*, *cade în genunchi):* Iubita mea, speranţa mea, liniştea mea. Tu mă cunoşti bine, tu m-ai iubit, tu ştii că n-am purtat niciodată pălărie. Atunci de ce vrei să mă distrugi? De ce vrei să recunosc o minciună? Nu pot să recunosc unde mi-am ascuns pălăria. Asta ar însemna sfârşitul, moartea.

BALERINA *(îl aruncă până în faţa noptierei):* A, uite, pălăria e pe noptieră! O vezi? Priveşte-o! Admir-o! Ce frumos o să-ţi şadă... Femeile or să te iubească iarăşi, prietenii or să te stimeze. Hai, nu fi idiot, pune-ţi pălăria pe cap.

DEMETER *(cu mişcări încete, căutând să evite acest lucru*

îngrozitor, cerşind compasiunea Balerinei, se îndreaptă spre noptieră. Mai aruncă Balerinei o privire, ca o ultimă cerere de graţiere şi, neprimind-o, ia pălăria de Pe noptieră, se uită la ea, o mângâie, izbucneşte în plâns, o ridică în aer ca şi cum ar saluta pe cineva, o aşază pe cap şi în clipa aceea moare...)

---- CORTINA ----